

חולין קה-ב

עניין: אמרו אינהו מילתא שריוה – ביטול כישוף

רבי חיים וויטאל

שער רוח הקודש תיקון ג'

לאדם המשתמש בקבלה מעשיית, ובתחלה אבאר מהו העון שלה, וז"ל מורי ז"ל, אני הכותב חיים שאלתי למורי ז"ל, על ענין השמוש בקבלה מעשיית, הנאסרת בכל ספרי המקובלים האחרונים, ואידך ר' ישמעאל ור' עקיבא ע"ה, בפרקי היכלות, היו משתמשים בשמות גוראים, לענין זכירה ופתיחת הלב. והשיב לי, כי בזמנם היה אפר פרה מצוי, והיו נטהרים מכל הטומאות לגמרי, אבל אנחנו, כלנו טמאי מת, ואין לנו אפר פרה, ליטהר מטומאת מת, ומה תועלת כשנטהר משאר הטומאות, ועדיין טומאת מת במקומה עומדת, ולכן אין לנו רשות בזמנים אלו, להשתמש בשמות הקדושים, והמשתמש בהם ענשם גדול כמש"ל. א)

וה"ר אליה דיודא"ש הגיד לי, כי גם הוא שאל למורי ז"ל, שאלה הנני כי הרי מצאנו ראינו, הראשונים כלם משתמשים בשמות. והשיב לו, כי כל האדם שיוכל לקיים בעצמו, מש"ה על כן עלמות אהבוד, (שה"ש א') נתן לו רשות להשתמש בהם. והענין הוא, כי אחז"ל אל תקרי עלמות אלא על מות (ע"ז ל"ה ע"ב) שאפילו מלאך המות נעשה אוהבו של הצדיק, והנה מי שאין בו שום עון, כדי שהמקטרג לא יוכל לקטרג עליו לפני הקב"ה, לומר לפניו הנה פב"פ משתמש בשמותיך, והנה ביום פלוני עבר עבירה פלונית, כי אז יענשוהו מן השמים, אם ישתמש בשמותי יתברך, אבל אם אין בו שום עון כלל, ואין עליו שום קטרג, עד שלכך, אפילו מלאך המות נעשה אוהבו, הנה איש כזה, יוכל להשתמש בשמותי יתברך ולא יענש.

וכבר מצאנו ראינו קרוב לזה, בפרקי היכלות, כי אין להשתמש בפרדס, רק מי שלא עבר על שום לא תעשה שבתורה, גם מצאנו שם, בהיות ר' נחוניא מתבודד וצופה בפרדס, ונגע בו ר' עקיבא ור' ישמעאל, בחלוק אחד של אשה ספיקת טומאה, ותכף פטרוהו מלפני כסא הכבוד, וכל זה ראינו לשתי התשובות הנז'.

גם פעם אחרת השיב מורי ז"ל, לאיש הנזכר, באופן אחרת, והיא זו, דע, כי כל השמות והקמיעין הנמצאים עתה כתובים בספרים הם מוטעים, ואפילו השמות והקמיעין שנתנסו והומחו ע"י מומחה יש בהם טעיות רבות, ולכן אסור להשתמש בהם, אמנם אם היינו יודעים השמות על מתכונתם ואמיתותם, היינו רשאים גם אנחנו להשתמש בהם.

שו"ת הרשב"א ח"א סי' תיג

וכן אפשר שמותר להתעסק באתן הדברים האסורים כדי לבטל מעשי¹⁶¹ מכשפים המכשפים, והוא שאמרו בפרק כל הבשר¹⁶² נמנעה דהיא מטרוניתא דאמרה מילתא ואסרתה לספינתא ואמרו אינהו מילתא ושריוהא. ונכנס בכלל זה מעשה דר' אליעזר ור' יהושע בן חנניא שעשו עס אותו המין במרחץ ומעשה שעשו בצדו של רבי יהודה בן במירא ברומי כמזכר בירושלמי בפרק ארבע מיתות¹⁶³. והוא הטעם שאמרו בשילהי פרק קמא דסנהדרין¹⁶⁴ שאין מושיבין בסנהדרין אלא בעלי חכמה ובעלי כשפים כדי שיבינו נמנעה הכשפים ויבטלו ולא יוכלו לעכב על ידם או לשבש את דעתם מכשף מן המכשפים. והוא אומרו¹⁶⁵ לא תלמד לעשות וצא בפירוש¹⁶⁶ אצל אמה למד להבין ולהורות רוצה צו להבין מעשיהם ולהורות צמה ינצל הנכשל בהם. והוא שאמר ר' אליעזר בשילהי פרק ארבע מיתות¹⁶⁷ כמאשים מי שאינו לומד מהם על הכונה הו' ואומר¹⁶⁸ יש לי שלש מאות הלכות ננעית קשואין ולא שאלני אדם צהם מעולם אלא עקיבא בן יוסף פעם אחת ולמדו נטיעתן ועקירתן דאמר מילתא ונתמלאה כל השדה קשואין ואמר מילתא ונעקרו, והקשו והיאך עבד הכי והא העושה מעשה חייב והיתה התשובה לא תלמד לעשות לעשות אין אמה למד אצל אמה למד להבין ולהורות. אצל מעשה דר' אבהו¹⁶⁹ דעל להווא אשפיזא

בעל שם טוב פרשת משפטים

ה. מכשפה לא תחיה, בגמרא (שם דפ"א ע"ב) רב חסדא ורבה בר רב הונא הוי קאזלי בארבא, אמרה להו ההוא מטרוניתא אותבן בהדיכר ולא אותבוה, אמרה איהי מלתא אסרתא לארבא, אמרו אינהו מלתא שריוה כו', ופירש רש"י אמרה מלתא דכשפים כו', אמרי אינהו מלתא על ידי שם טהרה עכ"ל, והקשה כבוד קדושת הבעש"ט ז"ל, בשלמא מלתא דידה לא נזכר בש"ס, מצד שהוא שם טומאה, אבל מלתא דידהו שהוא שם טהרה, למה לא נזכר בש"ס מה שאמרו, בכדי שנדע הלחש כמה ביטלו הכישוף, והרי מצאנו בכמה דוכתי שנזכרו לחשים לכמה ענינים:

ואמר הוא ז"ל, שביטול הכישוף הוא, כשאומרים הפסוק מכשפה לא תחיה, ובתנאי שידע לכוון בכוונות הנסתרות המרומזים בפסוק זה, ודרש דרוש גדול סודות נפלאות בפסוק זה, ואמר שבאלו הכוונות יכולים לבטל כל מיני כישוף שבעולם, ואמר שגם רב חסדא ורבה בר רב הונא בטלו הכישוף באמרם פסוק זה בכוונות הנסתרות, כי מה שאמרו בש"ס אמרה איהי מלתא הוא כפשוטה, שאמרה דבר של טומאה, ולא נזכר מה שאמרה, אבל מלתא דידהו צ"ל מלתא והוא ר"ת 'מכשפה לא תחיה וכוה הפסוק בטלו הכישוף, כן אמר הבעל שם טוב הקדוש וצוקללה"ה, ואחר ששמענו הפירוש הנפלא הזה טרחנו ועמלנו לחפש ספרי ש"ס ישנים, ומצאנו ש"ס ישן נושן אשר נדפס כמעט בהתחלת מציאות מלאכת הדפוס, ומצאנו כדבריו הקדושים, שמלתא שלה נדפס באות א בסוף, ומלתא דידהו נדפס מלת בלא א' לבסוף וגם נרשם למעלה נקודות כמו לסימן ר"ת, הנה זכינו לראות בחוש שתורתו של הבעל שם טוב הוא תורת אמת כמו למשה בסיני:

(קך כחז צעל מלךר העבודה ששמע מהרצ צעל שער תשובה).